

s.nr. 2017/6098

23. januar 2018

Registreringsrapport

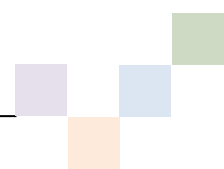
Med funn av ett automatisk fredet kulturminne

Brekkeveien 61

Ås kommune

Christine Boon

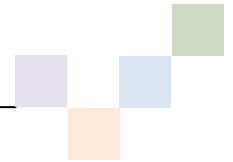
Arkeologisk feltenhet, Akershus fylkeskommune

SAKSNR OG NAVN		2017/6098 BREKKEVEIEN 61			
KOMMUNE		ÅS			
GÅRDSNR. OG NAVN		BRUKSNR. OG NAVN			
52 BREKKEN ØSTRE		1 BREKKEN MELLEEM, 6 FJELLGREND			
ØKONOMISK SAMMENDRAG	UNDERSØKELSEN ER UTFØRT AV		DATO/ PERIODE	TYPE ARBEID	TIMER
	CHRISTINE BOON		8.6.2017	FORARBEID	1,5
	CHRISTINE BOON		12.-13.6.2017	REGISTRERING	12,5
	CHRISTINE BOON		15.6., 18.9., 26.9.2017., 4.- 5.1.2018	ETTERARBEID	7,5
	SUM				21,5
	FUNN			ASKELOADDEN IDNR.	
	INGEN FUNN				
	1	FUNN AV AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER		230666	
	FUNN AV IKKE AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER				
	1	UTVIDET REGISTRERING – UTGRAVD		230666	
	NATURVITENSKAPELIGE PRØVER				ANTALL
	VEDART				1
	C14				1

Innholdsfortegnelse

INNLEDNING	4
Funnsammendrag	4
Områdebeskrivelse	4
Steds- og gårdsnavn	5
Gårdsnavnsbeskrivelse	6
Automatisk fredete kulturminner i nærheten av planområdet	6
Gjenstandsfunn	8
METODE	8
Maskinell sjakting	8
UNDERSØKELSEN	8
FUNN	10
ID230666 Kokegroplokalitet fra bronsealder-førromersk jernalder på Brekken mellem gbnr. 52/1	10
KONKLUSJON	13
VEDLEGG	13
Fotoliste	13
Kartliste	13
Plan og profiltegninger	14
Naturvitenskaplige prøver, resultater	15

Innledning

Bakgrunnen for registreringen av automatisk fredete kulturminner er regulering av gbnr. 52/1, 6 i Ås kommune. Registreringen oppfyller undersøkelsesplikten i henhold til kulturminneloven § 9. Utgiftene til registreringen dekkes av tiltakshaver jf. kml § 10. Registreringen ble gjennomført av Christine Boon i perioden 12.-13.6.2017.

Det gjøres oppmerksom på at ID230666 er utgravd ved utvidet registrering.

Funnsammendrag

ID-nr. ¹	Kulturminnetype	Vernestatus	Beskrivelse	Datering	Gnr./navn	Merknad
230666	Kokegroplokalitet	Fjernet (aut. fredet)	1 kokegrop		52/1 Brekken østre/Brekken mellom	Lokaliteten er utgravd ved utvidet registrering

Områdebeskrivelse

Berørte gårder:

Gnr./navn	Bnr./navn
52 Brekken østre	1 Brekken mellom, 6 Fjellgrend

Planområdet består av eiendom 52/6 og deler av 52/1. Det ligger vest for Brekkeveien, på et høydedrag med utsikt mot åkerlandskap i øst. Eiendom 52/ 6 er opparbeidet og planert med en stor bygning og to store brakker. Den østre delen, gbnr. 52/1, ligger inn mot veien og har tidligere vært dyrket mark. Nå ligger den brakk og er bevokst med gress og kratt. I vest grenser det mot skog og mot sør er det småhusbebyggelse. Planområdet ligger i et gammelt kulturlandskap med flere spor etter forhistorisk bosetting, graver og bergkunst.

¹ ID-nr. i riksantikvarens kulturminnedatabase «Askeladden» www.kulturminnesok.no

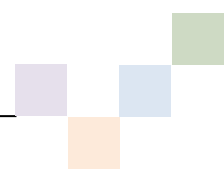
Foto 1: Oversikt over den undersøkte delen av planområdet på gbnr. 52/1. Sett mot nord.

Steds- og gårdsnavn

Gårdsnavnene i et område kan i mange tilfeller fortelle oss mye om bosetningshistorien. Enkelte navn kan knyttes opp til bestemte tidsrom. Andre ganger kan de fortelle om karakteristiske naturtrekk som i dag er tapt, eller gi informasjon om aktivitet som har vært knyttet til området eller gården.

Grunnlaget for den tradisjonelle gårdsnavnskronologien er opplysninger innsamlet og systematisert av Oluf Rygh (1898)². Ryghs opplysninger om stedsnavnene og de eldste skriftlige navnebeleggene gir sammen med kjente kulturminner, oldsaksfunn og topografi et utgangspunkt for videre diskusjon av bebyggelsens alder.

² Rygh, O. 1898: *Norske Gaardnavne*. Andet bind. Gaardnavne i Akershus amt. Opplysninger samlede til brug ved matrikelens revisjon. Efter offentlig foranstaltning. W.C. Fabritius & sønners bogtrykkeri. Kristiania.
Ryghs verk er i dag søkbart på internett: http://www.dokpro.uio.no/rygh_ng/rygh_felt.html

Gårdsnavnsbeskrivelse

Gården Brekken østre er nevnt i middelaldermanuskriptet «Røde bok³» (RB) og i 1339 i *Diplomatarium Norvegicum* (DN).⁴

Utdrag fra Rygh:

b.2, s.59

51-53. Brekken søndre, østre og nordre. Udt. *bræ`kka*. —
i Brekku [DN. I 204, 1339](#) i Brekko (lille, store, nørste) RB. 135.
i Brekkogardum [DN. III 426, 1408](#) Brecke St. 5. Brecken 1593.
Breckenn 1600.1/4, 1/4. Breken, Brechen, Brecke søndre, østre og nordre 1723.

Brekka f., Bakken.

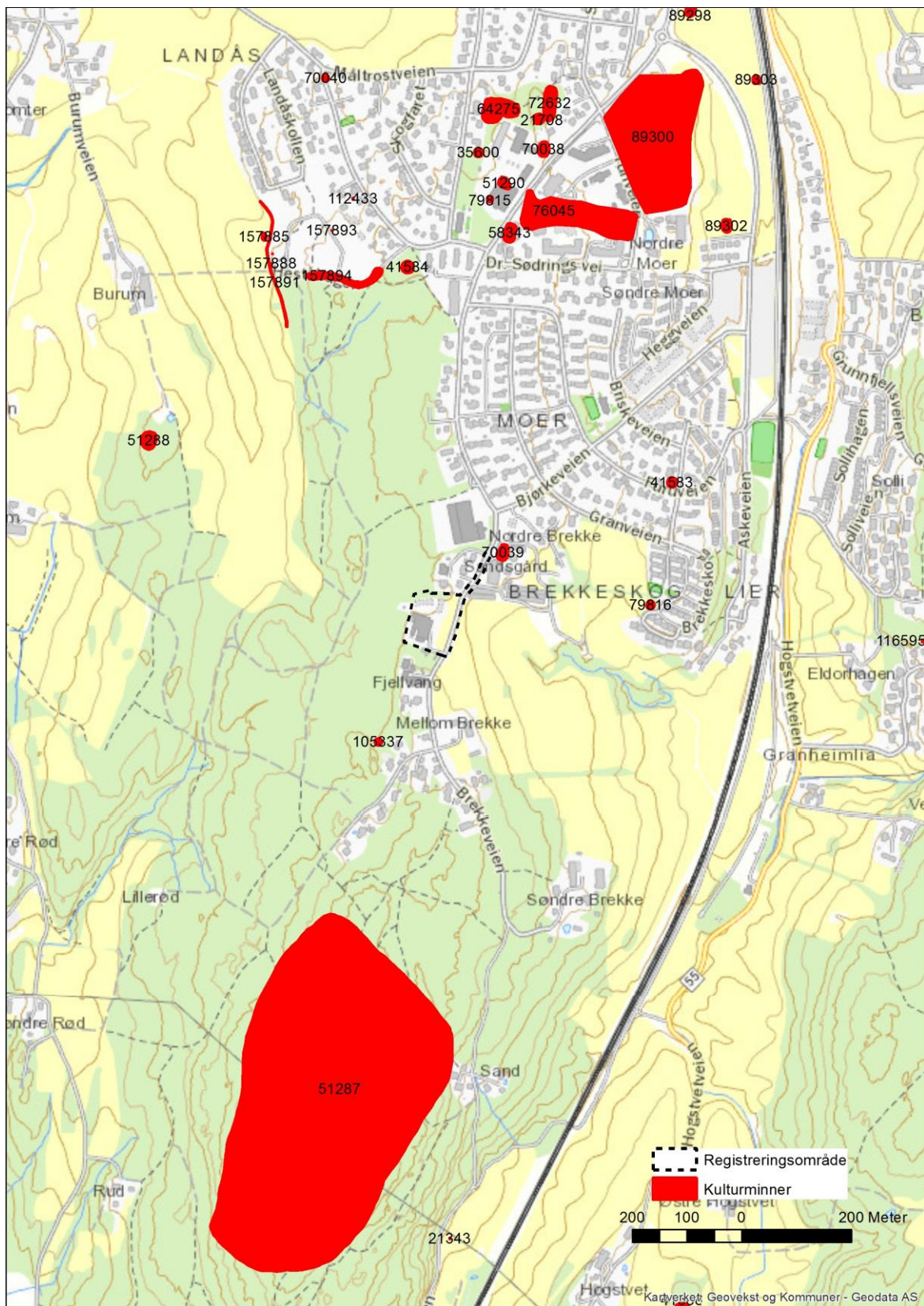
Automatisk fredete kulturminner i nærheten av planområdet

Planområdet ligger i et område rikt på kulturminner. På Moer, nord for planområdet, ble det på 1990 tallet og tidlig 2000-tallet av Kulturhistorisk museum undersøkt et stort område med bosetningsspor fra jernalder. Lenger nord, ved Brekkeveien, er det flere bevarte gravminner (ID58343, 41584, 70038, 21708). Rett nordøst for planområdet er det bergkunst i form av flere skålgroper (ID70039). Et tilsvarende kulturminne ligger lenger øst for dette (ID79816). I skogen sør-sørvest for planområdet er det tidligere påvist en kokegrop (ID105337). Lenger sør ligger Vardåsen med en bygdeborg fra jernalder (ID51287).

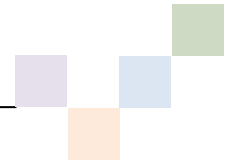
ID-nr.	Funntype	Datering	Gårdsnr./-navn	Avstand til planen
70039	Bergkunst	Bronsealder-jernalder	53/4 Brekken nordre	20 m NV
79816	Bergkunst	Bronsealder-jernalder	53/12 Brekken nordre	305 m Ø
105337	Kokegrop	Bronsealder-jernalder	52/1 Brekken østre	185 m SSV

³ Biskop Eysteins jordebok eller Den røde bok (også kjent som *Rødeboken* og *Raudeboka*) er en viktig informasjonskilde om kirkelige inntekter og jordeiendomsforhold på Østlandet i middelalderen. Manuskriptet til jordeboken skal være fra omkring år 1390. https://no.wikipedia.org/wiki/Biskop_Eysteins_jordebok

⁴ Diplomatorium Norvegicum er et verk som består av 22 bind med noe i overkant av 20 000 brev fra norsk middelalder. Det er i dag søkbart på internett: http://www.dokpro.uio.no/dipl_norv/diplom_hjelp.html

Kart 1: Oversikt over kulturminner som er påvist i nærheten av registreringsområdet.

Gjenstandsfunn

Det er tidligere gjort funn av et bryne på Brekken (C17729). Følgende kan leses i Kulturhistorisk museums tilvekstkatalog⁵:

Kvartsbryne, ufuldstændigt i den ene Ende, nu 19 cm. langt. Er ved Slid blevet afrundet i Kanterne, men ikke indknebet i Midten. Bredde indtil 3,8 cm. og Tykkelse 2,4 cm. F. paa Brekken i samme Sogn. **17729**.

Metode

Maskinell sjakting

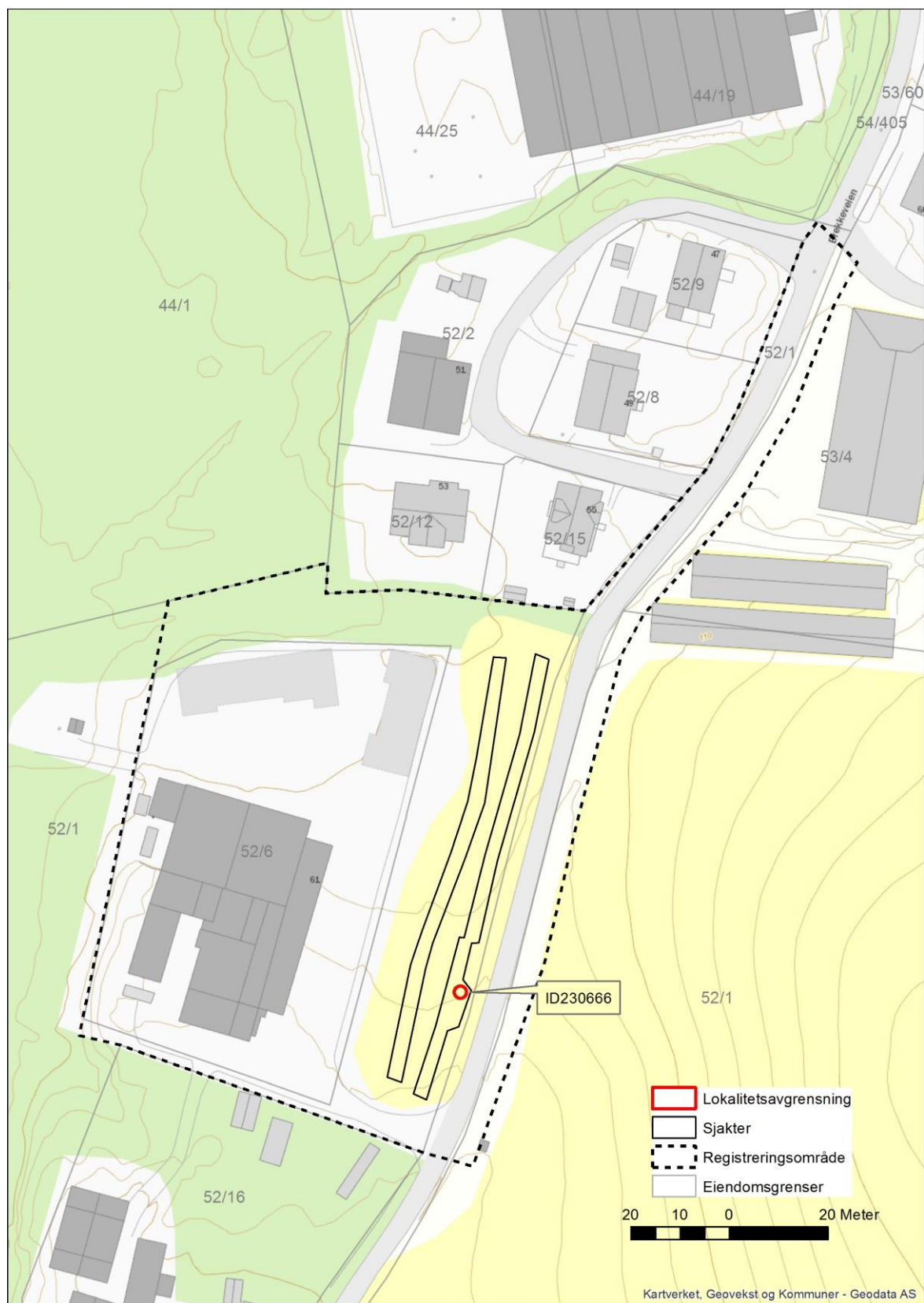
I dyrket mark er det vanlig å bruke gravemaskin for å søke etter strukturer skjult under matjorden. Man bruker skuffen som en høvel og skreller av matjorden for å avdekke forhistoriske lag og strukturer. Slike strukturer kan være bosetningsspor i form av kulturlag, tufter, stolpehull, veggrøfter, kokegroper og ildsteder. Det kan være spor etter erverv i form av dyrkingslag, rydningsrøyser, geiler, steinstrenger, stakketufter, veifar, eller det kan være spor etter gravskikk i form av overpløyde gravhauger, røyser eller flatmarksgraver. Strukturene vil ofte skille seg fra matjord og undergrunn ved at de har annet fyll og konsistens. Ved stor tvil om strukturen er av forhistorisk art kan den snittes for å bekrefte eller avkrefte. Bredde på, og avstand mellom, sjakter blir bestemt av evaluering av undergrunn, prioriteringer og disponibel tid.

Undersøkelsen

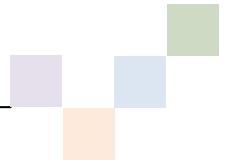
Det ble gravd to sjakter på eiendom 52/1 vest for og langs Brekkeveien. Terrenget i planområdet heller svakt mot nord. Det var omtrent 30 cm med matjord over sand. Det ble funnet en kokegrop i sjakten nærmest Brekkeveien. Kokegropen ble påvist i kanten av sjakten mot øst og sjakten ble utvidet slik at kokegropen ble fullstendig avdekket. Kokegropen ble dokumentert i plan og profil.

Kokegropen er målt inn med GPS DPOS med en nøyaktighet på ca. 0,5-1 m.

⁵ C-nr. i universitetsmuseenes elektroniske gjenstandsdatabase http://www.unimus.no/arkeologi/forskning/index_bla.php

Kart 2: Planområdet med sjakter og kokegrop ID230666.

Funn

ID230666 Kokegroplokalitet fra bronsealder-førromersk jernalder på Brekken mellom gbnr. 52/1

Kokegropen ble funnet 5 m vest for Brekkeveien. I sjakten er det berg 7 m sør for kokegropen og det samlet seg vann i området der kokegropen ble funnet.

Kokegropen er tilnærmet sirkulær med kullrand og noen få skjørbrente steiner som ligger hovedsakelig i ytterkant, særlig mot øst. Den er snittet mot nord og fra den sørlige utgravde halvdelen var det mellom 8-10 l skjørbrente steiner. Profilet av kokegropen viser en nedgravning med skrå sider og noe ujevn, men flat bunn med kullrand.

Mål: 180 cm i diameter, 18 cm dyp.

Foto 2: Kokegrop ID230666 i utvidet sjakt. Sett mot nordøst.

Foto 3: Kokegrop ID230666. 5 cm av søndre halvdel er rensset bort slik at kokegropen trer tydeligere frem. Sett mot nord.

Foto 4: Profil av kokegrop ID230666. Sett mot nord.

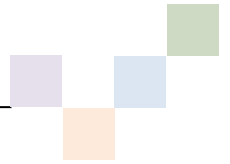
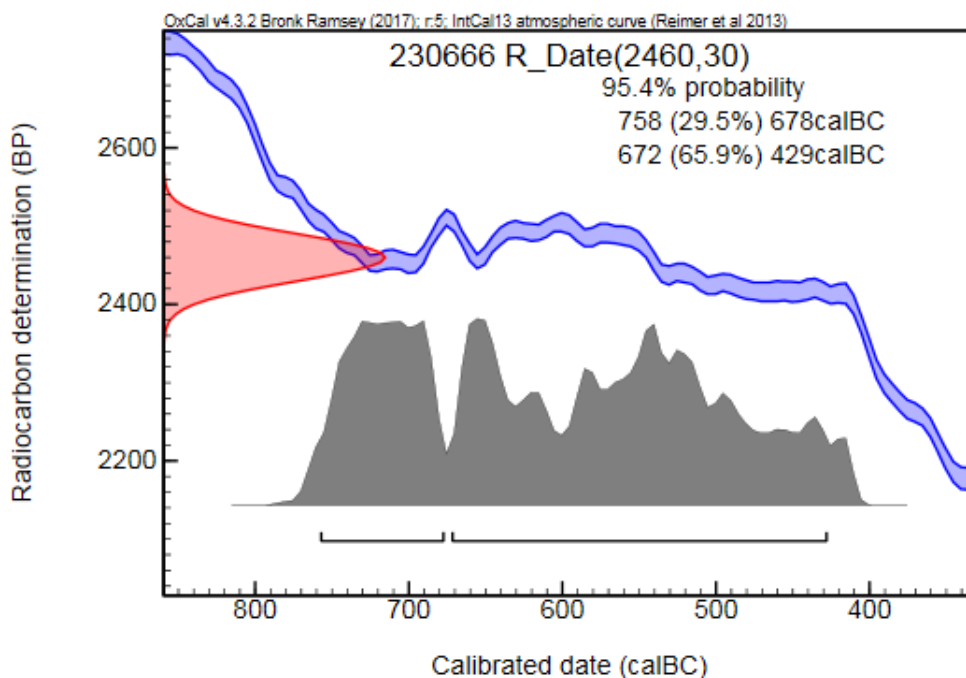

Foto 5: Mengden med skjørbrent stein fra utgravd halvdel.

Det ble tatt ut en trekullprøve fra bunnen av kokegropen. Den ble vedartsbestemt av Helge Høeg til bjørk (*Betula*) og eik (*Quercus*). Kullbitene av bjørk ble sendt til Beta analytic og ¹⁴C-datert til 2460 +/-30 BP, kalibrert til 672-429 f.Kr. og 758-678 f.Kr. Dette tyder på at treet brukt til å fyre opp kokegropen er fra overgangen bronsealder-jernalder.

Figur 1: Kalibrert datering fra OxCal.

Konklusjon

Innenfor planområdet er det funnet en kokegrop, ID230666. Denne er gravd ut ved utvidet registrering og er datert til overgangen mellom bronsealder og jernalder.

Vedlegg

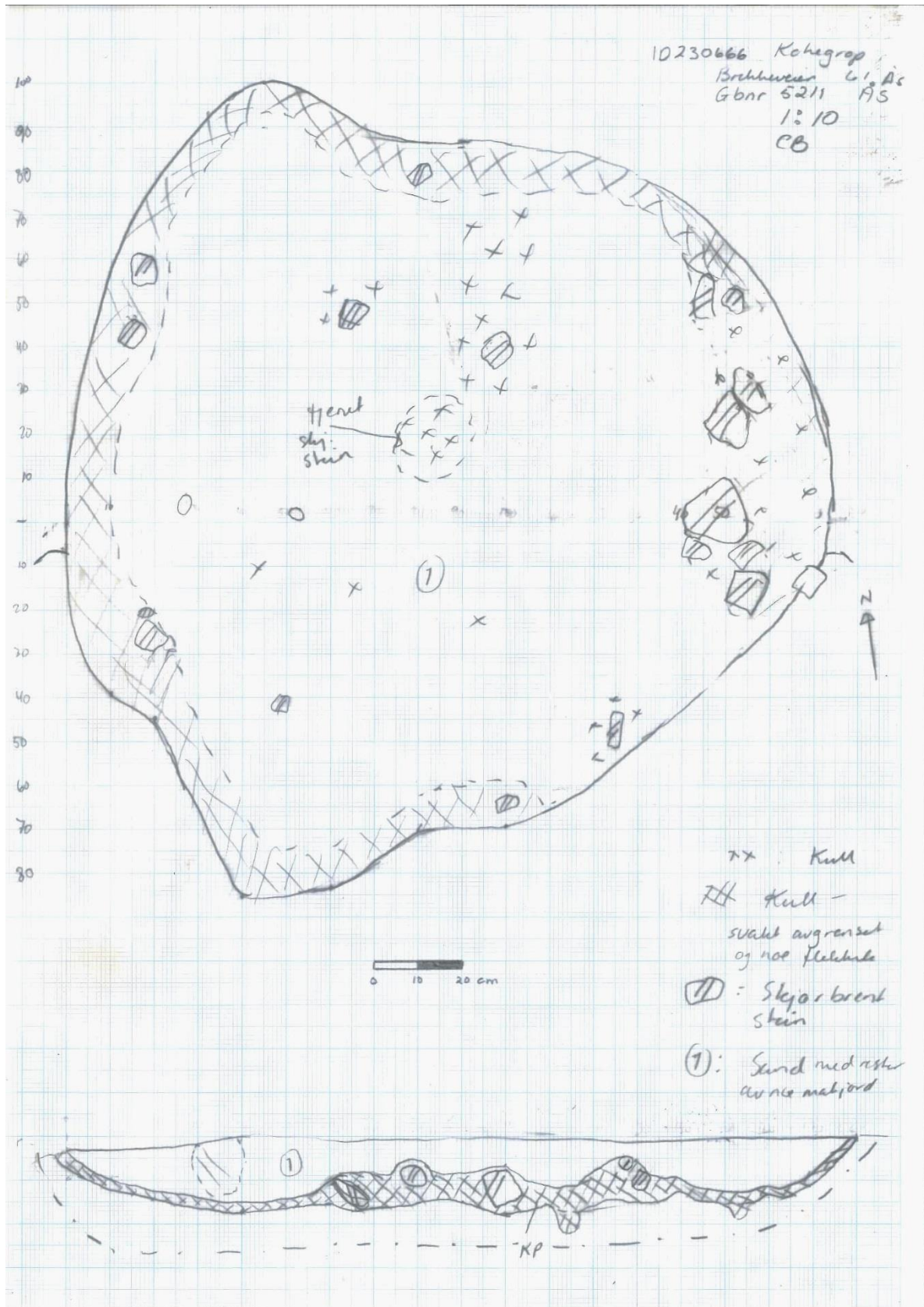
Fotoliste

Foto 1: Oversikt over den undersøkte delen av planområdet på gbnr. 52/1. Sett mot nord....	5
Foto 2: Kokegrop ID230666 i utvidet sjakt. Sett mot nordøst.	10
Foto 3: Kokegrop ID230666. 5 cm av søndre halvdel er renset bort slik at kokegropen trer tydeligere frem. Sett mot nord.	11
Foto 4: Profil av kokegrop ID230666. Sett mot nord.	11
Foto 5: Mengden med skjørbrent stein fra utgravd halvdel.	12

Kartliste

Kart 1: Oversikt over kulturminner som er påvist i nærheten av registreringsområdet.	7
Kart 2: Planområdet med sjakter og kokegrop ID230666.....	9

Plan og profiltegninger

Naturvitenskaplige prøver, resultater

Høeg – Pollen 876 842 262 MVA,
Helge Irgens Høeg,
Gloppeåsen 10,
3261 LARVIK

Larvik, 24/9-17.

Til Christine Boon, Avd. for kultur, frivillighet og folkehelse, Arkeologisk feltenhet, Akershus fylkeskommune, Boks 1200 Sentrum, 0107 OSLO.

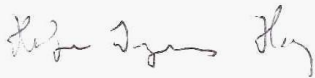
Analyse av 2 kullprøver fra Akershus.

ID:229044, Gnr. 28/3, Rød nordre/Vestjordet i Vestby

Det ble bestemt 40 biter. Av disse var 35 *Betula* (bjerk) og 5 *Corylus* (hassel). Godt daterbart materiale var 0,2 + 0,05 g.

ID:230666, Gnr. 52/1, Brekke østre, Ås.

Det ble bestemt 40 biter. Av disse var 37 *Betula* (bjerk) og 3 *Quercus* (eik). Godt daterbart materiale var 0,4 g.

Beta Analytic
RADIOCARBON DATING
Consistent accuracy delivered on time

DR. M.A. TAMERS and MR. D.G. HOOD
4985 S.W. 74th Court
Miami, Florida, USA 33155
PH: 305-667-5167 FAX: 305-663-0964
beta@radiocarbon.com

REPORT OF RADIOCARBON DATING ANALYSES

Oystein Amundsen

Report Date: October 09, 2017

Akershus Fylkeskommune

Material Received: September 29, 2017

Sample Information and Data	Sample Code Number	Conventional Radiocarbon Age (BP) or Percent Modern Carbon (pMC) & Stable Isotopes		
		Calendar Calibrated Results: 95.4 % Probability High Probability Density Range Method (HPD)		
Beta - 475216	230666 CB	2460 +/- 30 BP	IRMS δ13C: -28.1 o/oo	
Submitter Material: Charcoal (Betula)		(65.9%) 672 - 429 cal BC	(2621 - 2378 cal BP)	
Analyzed Material: Charred material		(29.5%) 758 - 678 cal BC	(2707 - 2627 cal BP)	
Pretreatment: (charred material) acid/alkali/acid				
Analysis Service: AMS-Standard delivery				
Percent Modern Carbon: 73.62 +/- 0.27 pMC				
Fraction Modern Carbon: 0.7362 +/- 0.0027				
D14C: -263.79 +/- 2.75 o/oo				
Δ14C: -269.73 +/- 2.75 o/oo(1950:2017)				
Measured Radiocarbon Age: (without d13C correction): 2510 +/- 30 BP				
Calibration: BetaCal3.21: HPD method: INTCAL13				

Results are ISO/IEC-17025:2005 accredited. No sub-contracting or student labor was used in the analyses. All work was done at Beta in 4 in-house NEC accelerator mass spectrometers and 4 Thermo IRMSs. The "Conventional Radiocarbon Age" was calculated using the Libby half-life (5568 years), is corrected for total isotopic fraction and was used for calendar calibration where applicable. The Age is rounded to the nearest 10 years and is reported as radiocarbon years before present (BP), "present" = AD 1950. Results greater than the modern reference are reported as percent modern carbon (pMC). The modern reference standard was 95% the 14C signature of NIST SRM-4990C (oxalic acid). Quoted errors are 1 sigma counting statistics. Calculated sigmas less than 30 BP on the Conventional Radiocarbon Age are conservatively rounded up to 30. d13C values are on the material itself (not the AMS d13C). d13C and d15N values are relative to VPDB-1. References for calendar calibrations are cited at the bottom of calibration graph pages.

BetaCal 3.21

Calibration of Radiocarbon Age to Calendar Years

(High Probability Density Range Method (HPD): INTCAL13)

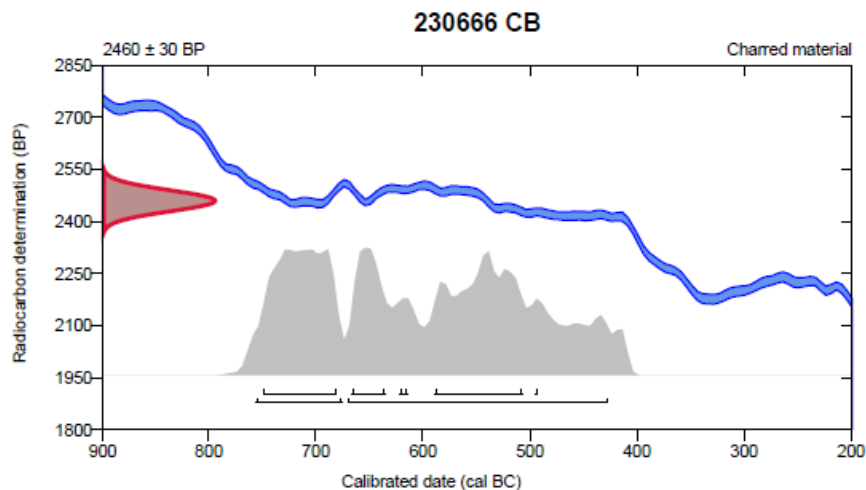
(Variables: $\delta^{13}\text{C} = -28.1$ o/oo)**Laboratory number** **Beta-475216****Conventional radiocarbon age** **2460 \pm 30 BP**

95.4% probability

(65.9%)	672 - 429 cal BC	(2621 - 2378 cal BP)
(29.5%)	758 - 678 cal BC	(2707 - 2627 cal BP)

68.2% probability

(27%)	751 - 683 cal BC	(2700 - 2632 cal BP)
(26.9%)	591 - 509 cal BC	(2540 - 2458 cal BP)
(11.7%)	668 - 637 cal BC	(2617 - 2586 cal BP)
(2%)	623 - 616 cal BC	(2572 - 2565 cal BP)
(0.7%)	497 - 495 cal BC	(2446 - 2444 cal BP)

Database used
INTCAL13**References****References to Probability Method**Bronk Ramsey, C. (2009). Bayesian analysis of radiocarbon dates. *Radiocarbon*, 51(1), 337-360.**References to Database INTCAL13**Reimer, et.al., 2013, *Radiocarbon*55(4).**Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory**

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • Email: beta@radiocarbon.com

Page 5 of 5